

Provincie Overijssel

Luttenbergstraat 2
Postbus 10078
8000 GB Zwolle
Telefoon 038 499 88 99
Fax: 088 118 86 71
www.overijssel.nl
postbus@overijssel.nl
KvK 51048329
IBAN NL45 RABO 0397 3411 21

Recreatiepark Het Rutbeek

Jacobsrietweg 182
7546 RG ENSCHEDE

Inlichtingen bij

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]@overijssel.nl

Datum	Kenmerk	Zaaknummer	Pagina	Bijlagen	Uw brief	Uw kenmerk
07.07.2021	D2021-07-000603	2021-004802	1 van 12			

Onderwerp: Ontheffing Wet natuurbescherming vangen/vrijlaten knobbelzwanen Het Rutbeek

Geachte [Redacted],

U heeft namens de organisatie 'Regio Twente' een aanvraag om een ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming – onderdeel soorten (verder Wnb) bij ons ingediend. Deze hebben wij op 5 juli 2021¹ ontvangen.

De aanvraag betreft het vangen van een familie knobbelzwanen (twee ouders en 5 pullen) op het recreatieterrein 'Het Rutbeek' aan de Jacobsrietweg 182 te Enschede, en het uitzetten op een ecologisch geschikte alternatieve locatie. In deze brief geven wij onze beslissing weer.

Besluit

Wij verlenen u een ontheffing voor het vangen van knobbelzwanen (Cygnus olor).² U mag de met deze ontheffing ook de gevangen knobbelzwanen onder zich hebben en vervoeren.³ Tot slot geven wij u ontheffing voor het uitzetten van de gevangen knobbelzwanen in Overijssel.⁴

Wij verlenen u ook ontheffing voor het gebruik van de volgende middelen en methoden:⁵

- Vangen: vangkooi,⁶ ⁷ vangnetten en vangkraal;⁸
- Vangen: vangen door middel van bijeendrijven in combinatie met een van bovenstaande vangmiddelen;⁹

Het eerste doel van de ontheffing is de zwemveiligheid (openbare veiligheid) te garanderen op de recreatieplas op recreatieterrein Het Rutbeek, door het voorkomen van aanvallen van knobbelzwanen op recreatieve zwemmers die letselschade of verdrinking tot gevolg kunnen hebben.

Het tweede doel van de ontheffing is de bescherming van de knobbelzwanen, die in gevecht met zwemmers gewond kunnen raken.

¹ Ons zaaknummer: 2021-004802

² Op basis van Wnb art. 3.3 lid 1

³ Op basis van Wnb art. 3.2 lid 6

⁴ Op basis van art. 3.34 lid 3 Wnb

⁵ Op basis van art. 3.3 lid 5 Wnb, in samenhang met art. 3.9 Bnb

⁶ Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 1e Bnb

⁷ Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 1e Bnb

⁸ Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 1f Bnb

⁹ Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 2b Bnb

De wettelijke belangen van de ontheffing zijn dus: ¹⁰

- in het belang van de openbare veiligheid (= zwemveiligheid);¹¹
- ter bescherming van fauna;¹²

De ontheffing wordt verleend voor de periode van de vangst en vrijlating (vrijdag 2 juli 2021).

Het plangebied waarvoor de ontheffing voor het vangen wordt verleend staat in de onderstaande plattegrond.

Plattegrond recreatie gebied Het Rutbeek

De motivering voor ons besluit is in bijlage I (overwegingen) weergegeven.

Voorschriften

Wij verbinden aan deze ontheffing de volgende voorschriften:

¹⁰ Op grond van artikel 3.3 eerste lid Wnb

¹¹ Art. 3.3 lid 4b. sub 1° Wnb

¹² Art. 3.3 lid 4b. sub 4° Wnb

1. *Regio Twente* is als ontheffinghouder verantwoordelijk voor het gebruik van de ontheffing en de naleving van de voorschriften waaronder zij is verleend. De verantwoordelijkheid van de *Regio Twente* laat onverlet dat de ontheffinggebruiker strafrechtelijk kan worden vervolgd bij overtreding van deze ontheffing.
2. *Regio Twente* machtigt schriftelijk, de faunabeheerder 'Duke Faunabeheer' tot gebruik van de middelen en methoden van de ontheffing. De faunabeheerder handelt in deze op gezag van de *Regio Twente*.
3. Voor het vangen van de knobbelzwanen volgens deze ontheffing mogen alleen middelen gebruikt worden waarmee de vogels levend gevangen kunnen worden.
4. Gevangen knobbelzwanen volgens deze ontheffing dienen zo snel mogelijk, maar in ieder geval op dezelfde dag vrij gelaten te worden.
5. De met behulp van deze ontheffing gevangen knobbelzwanen, dienen vrijgelaten te worden op een locatie in Overijssel die ecologisch geschikt is voor knobbelzwanen met pullen, zoals aangegeven door een ecooloog.
6. De met behulp van deze ontheffing gevangen knobbelzwanen, dienen vrijgelaten te worden op een locatie waar zij geen gevaar voor zwemmers kunnen opleveren.
7. Met deze ontheffing mag alleen de familie knobbelzwanen (twee ouders en vijf pullen) gevangen worden die de zwemveiligheid op Het Rutbeek in gevaar brengen.
8. Minimaal een dag voor aanvang van de werkzaamheden informeert u ons over de startdatum. Dit kunt u doen door een email te sturen naar de contactpersoon die boven in het briefhoofd genoemd wordt.
9. Deze ontheffing kan op grond van de criteria genoemd in artikel 5.4 van de Wnb worden ingetrokken of gewijzigd.

Leges

U bent voor het in behandeling nemen van uw aanvraag leges verschuldigd. De verschuldigde leges zijn:

Artikel Code	Artikel omschrijving	Leges bedrag
7.6.8	In behandeling nemen van een aanvraag voor een ontheffing voor het bestrijden van beschermde soorten in het kader van bestrijding van schade, overlast en (voedsel)veiligheid op grond van artikel 3.3, 3.8 en 3.10 Wnb en opdracht op grond van artikel 3.18 Wnb	€ 3.055
Totaal leges		€ 3.055

Voor betaling van dit bedrag ontvangt u een factuur. Op deze factuur staat tevens vermeld hoe u eventueel bezwaar kunt aantekenen tegen de hoogte van het legesbedrag en de gehanteerde grondslagen.¹³

¹³ <https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR647109/1>

Tot slot

Heeft u nog vragen naar aanleiding van deze beslissing, dan kunt u bellen met [REDACTED] op telefoonnummer [REDACTED]

Met vriendelijke groet,
namens Gedeputeerde Staten van Overijssel,

[REDACTED]

Lars Wuijster,
teamleider Vergunningverlening

Bijlagen:

Bijlage I

Overwegingen bij het besluit

Afschriften

Een afschrift van dit besluit is tevens verzonden aan:

- Faunabeheereenheid Overijssel;
- Faunabescherming
- Gemeente Enschede.

Als u het niet eens bent met dit besluit kunt u bezwaar maken, als u belanghebbende bent.
Stuurt u dan een bezwaarschrift aan ons. Wij controleren dan of wij een juist besluit hebben genomen.

Uw bezwaarschrift is een brief die aan een aantal eisen moet voldoen.

De wet stelt eisen aan uw bezwaarschrift. Die eisen zijn:

1. U zegt met welk besluit u het niet eens bent. Dit doet u door in uw bezwaarschrift het kenmerk te vermelden dat op onze brief staat.
2. U zegt waarom u het niet eens bent met dit besluit.
3. U zet uw naam, adres, handtekening en de datum op uw bezwaarschrift.
4. U verstuurt het bezwaarschrift op tijd. Op onze brief staat een verzenddatum. U stuurt ons binnen zes weken na die datum uw bezwaarschrift.

Uw bezwaarschrift kunt u op 3 manieren aan ons versturen.

1. Met de post naar: Gedeputeerde Staten van Overijssel, Team Juridische zaken, Postbus 10078, 8000 GB Zwolle.
2. Via internet. U gebruikt daarvoor ons digitale bezwaarformulier. U vindt het formulier via <https://forms.overijssel.nl/bezwaar-klacht/bezwaar-beslissing/>.
3. Met een faxbericht. Het faxnummer van het team Juridische Zaken is: 038 - 425 48 02.

Wat als u niet kunt wachten tot er een nieuw besluit is genomen?

Ook als u bezwaar maakt treedt dit besluit gewoon in werking. Dat kan vervelende gevolgen voor u hebben. U kunt de rechtbank dan vragen een voorlopige beslissing te nemen, door een zogeheten 'voorlopige voorziening' aan te vragen. Dit is een aparte procedure die loopt naast de door u gestarte bezwaarprocedure. Voor de behandeling van uw verzoek om een voorlopige voorziening betaalt u een bedrag. De rechter kan beslissen dat wij dat bedrag aan u moeten vergoeden. Voor informatie over het indienen van een verzoek belt u met de Rechtbank Overijssel: 088 - 361 55 55.

BIJLAGE I Overwegingen bij het besluit

Het besluit bestaat uit de ontheffing en voorschriften. In deze bijlage zijn de overwegingen bij het besluit opgenomen. Het besluiten de overwegingen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. De overwegingen zijn als volgt opgebouwd:

<u>A</u>	<u>WEERGAVE VAN DE FEITEN</u>	7
<u>A1</u>	<u>Aanvraag</u>	7
<u>A1.1</u>	<u>Omschrijving handeling</u>	7
<u>A1.2</u>	<u>Doelstelling van de handeling</u>	7
<u>A1.3</u>	<u>Andere getroffen preventieve maatregelen</u>	8
<u>A1.4</u>	<u>Gegevens over (dreigende) schade</u>	8
<u>A1.5</u>	<u>Wettelijk belang van de handeling</u>	9
<u>A1.6</u>	<u>Verzoek tot ontheffing en motivatie</u>	9
<u>A1.7</u>	<u>Periode</u>	10
<u>A1.8</u>	<u>Onderliggende documenten</u>	10
<u>A1.9</u>	<u>Aanvullende gegevens</u>	10
<u>A2</u>	<u>Bevoegdheid</u>	10
<u>A2.1</u>	<u>Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd</u>	10
<u>A3</u>	<u>Procedure</u>	10
<u>A3.1</u>	<u>Overeenstemming andere provincie</u>	10
<u>A4</u>	<u>Toetsingskader soorten</u>	10
<u>A4.1</u>	<u>Wettelijke regels</u>	10
<u>B</u>	<u>TOETSING</u>	11
<u>B1</u>	<u>Inhoudelijke beoordeling</u>	11
<u>B1.1</u>	<u>Uitgangspunten aanvraag</u>	11
<u>B1.2</u>	<u>Toetsing voorkomen van ontstaan (dreigende) schade</u>	11
<u>B1.3</u>	<u>Toetsing treffen van preventieve maatregelen</u>	11
<u>B1.4</u>	<u>Toetsing gunstige staat van instandhouding</u>	12
<u>B1.5</u>	<u>Toetsing gebruikte middelen en methoden</u>	12
<u>B1.6</u>	<u>Toetsing aan wettelijk belang</u>	12
<u>B1.7</u>	<u>Eindconclusie toetsing</u>	12
<u>B1.8</u>	<u>Zorgplicht blijft altijd gelden</u>	12
<u>C</u>	<u>Slotconclusie</u>	13

A WEERGAVE VAN DE FEITEN

A1 Aanvraag

A1.1 Omschrijving handeling

Vangen en verplaatsen knobbelzwanenpaartje met vijf jongen

Op vrijdag 2 juli 2021 wordt een paartje knobbelzwanen met vijf pullen in het recreatiegebied 'Het Rutbeek' gevangen. De familie wordt dezelfde dag weer vrijgelaten in een alternatief ecologisch geschikt leefgebied in de provincie Overijssel.

De vang-, vervoer- en uitzetactie zal uitgevoerd worden door het specialistische bedrijf 'Duke Faunabeheer'. Dit bedrijf heeft veel ervaring met het vangen van watervogels. Het bedrijf Duke geeft aan dat zij de knobbelzwanen kunnen vangen, vervoeren en op een andere locatie weer kunnen vrijlaten. Het vangen gebeurt door middel van het rustig bijeenrijven van de zwanenfamilie met behulp van twee bootjes in een vangkooi. In de vangkooi worden de zwanen met een schepnet gevangen. De zwanen worden vervoerd in een vee-trailer.

De knobbelzwanen familie zal in haar geheel op dezelfde dag uitgezet worden in een alternatief ecologisch geschikt leefgebied in De Wieden in de provincie Overijssel. Voor het uitzetten van de familie knobbelzwanen in het natuurgebied De Wieden is toestemming verkregen van de terreinbeheerder Natuurmonumenten. Een ecooloog van Natuurmonumenten heeft beoordeeld dat de alternatieve locatie geschikt is voor het uitzetten van de zwanenfamilie.

Op vrijdag 7 juli 2021 is, onder begeleiding van een toezichthouder van de provincie Overijssel, door het bedrijf Duke de knobbelzwanenfamilie gevangen, in een vee-trailer geplaatst en naar het natuurgebied De Wieden vervoerd. Daar zijn ze op een door een ecooloog van Natuurmonumenten aangewezen ecologisch geschikte plek (grote waterplas) vrijgelaten.

Recreatiepark Het Rutbeek

Het Rutbeek is een recreatiepark in de gemeente Enschede. Op het terrein ligt een grote recreatieplas van zo'n 40 hectare. De plas is ontstaan uit een zandafgraving. In Het Rutbeek worden de volgende activiteiten ondernomen: wandelen, fietsen, mountainbiken, zwemmen, surfen, kanoën, vissen, duiken, kabelwaterskiën, vliegeren, en barbecueën. Daarnaast vinden er regelmatig evenementen plaats. Op jaarbasis komen er rond de 200.000 bezoekers.

Het Rutbeek is geen onderdeel van een Natura 2000-gebied of het Natuur Netwerk Nederland (NNN).

Knobbelzwaan

De Knobbelzwaan is een grote watervogel. De spanwijdte van de vleugels is 2,40 meter, hij is tot 160 meter groot, en met 10 tot 12 kilogram behoort de knobbelzwaan tot een van de zwaarste vliegende vogels. Het mannetje is groter dan het vrouwtje.

Knobbelzwanen zijn territoriale dieren. Het territorium kan heel groot zijn, en als de zwanen broeden of jongen hebben verdedigen ze hun territorium agressief. Het is bekend dat knobbelzwanen daarbij ook mensen aanvallen. Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat knobbelzwanen een wezenlijke bedreiging voor mensen vormen, vooral voor kinderen.¹⁴

A1.2 Doelstelling van de handeling

Het eerste doel van de ontheffing is het waarborgen van de zwemveiligheid. De mannelijke Knobbelzwaan van een knobbelzwanenfamilie heeft de zwemveiligheid van bezoekers van recreatiegebied Het Rutbeek in gevaar gebracht (zie A1.4), en er grote kans is dat de knobbelzwaan de zwemveiligheid in de toekomst ook in gevaar gaat brengen.

Het tweede doel van de ontheffing is de bescherming van de knobbelzwanen zelf, die in gevecht met zwemmers gewond kunnen raken.

A1.3 Andere getroffen preventieve maatregelen

¹⁴ Johnsgard P., *Swans: Their Biology and Natural History*, 2016 blz. 28

Indien de openbare veiligheid in het geding is biedt de Wet natuurbescherming de mogelijkheid voor Gedeputeerde Staten van de provincie om een ontheffing te verlenen van de verbodsbepalingen van het doden, vangen, vervoeren en uitzetten van knobbelzwanen. Daarbij moet eerst beoordeeld worden of er geen 'andere bevredigende oplossingen' zijn om het probleem op te lossen. Ook dienen de maatregelen die genomen worden proportioneel te zijn. Dat houdt in dat eerst de minst ingrijpende maatregelen voor de knobbelzwaan overwogen moeten worden, voordat lethale maatregelen in beeld komen.

Afschermen of zoneren

De zwemvijver van het Rutbeek ken een oppervlakte van ongeveer 35 hectare, en bestaat uit een vijftal zwemlocaties, Het blijkt dat de knobbelzwaan op de gehele waterplas bezoekers aanvalt. Het zoneren, of afschermen van bepaalde delen van de plas is daardoor geen optie.

Verjagen naar een andere locatie

De knobbelzwanen gedroegen zich agressief naar bezoekers van de plas vanaf het moment dat ze een nest hadden, en toen ze jongen hebben. De pullen op Het Rutbeek hebben inmiddels het nest verlaten. Het duurt nog vier tot vijf maanden voor ze kunnen vliegen. De jongen blijven een jaar bij de ouders. Omdat de jongen nog niet vliegvlug zijn, en de waterplas niet aangesloten is op ander voor zwanen geschikt open water, is het niet mogelijk de knobbelzwanen van de plas te verjagen.

Plas enkele maanden afsluiten

Het Rutbeek is specifiek ingericht om te dienen voor recreatiedoeleinden. De recreatieplas is specifiek ingericht om recreanten te ontvangen die zich met watersport bezig houden. De plas is niet ingericht als natuurterrein, en is ook niet aangewezen als NNN-gebied of als Natura 2000-gebied.

Het verbieden van het zwemmen op de recreatieplas gedurende weken of maanden, om zo confrontaties met de knobbelzwaan te voorkomen is om recreatieve en economische overwegingen geen alternatief. Bovendien zou een zwemverbod permanent toezicht vereisen, wat gezien de grootte van het recreatieterrein en de zwemplan praktisch nauwelijks uitvoerbaar is.

Proportionele actie

Voordat het afschieten van de knobbelzwaan overwogen kan worden, dient bekeken te worden of ook niet-letale middelen (vangen en verplaatsen) gebruikt kunnen worden om de problemen met de zwanen op te lossen.

A1.4 Gegevens over (dreigende) schade

Letselschade door Knobbelzwaan

Op donderdag 24 juni en zaterdag 26 juni 2021 zijn in totaal drie volwassen personen tijdens het zwemmen in de waterplas Het Rutbeek gewond geraakt door aanvallen van een Knobbelzwaan. De zwemmers werden tot bloedens toe aangevallen door de zwaan. De zwaan valt al vliegend bovenop de zwemmers, en begint met de vleugels te slaan. De zwemmers zijn extra kwetsbaar omdat ze geen vaste grond onder de voeten hebben.

In ieder geval twee personen hadden een hoofdwond en waren gewond aan een arm. Een persoon werd ter plekke door een arts behandeld, en een andere persoon moest op de polikliniek van het ziekenhuis aan zijn hoofdwond behandeld worden.

Een van de zwemmers was door het gevecht met de zwaan oververmoeid geraakt en moest door een omstander uit het water gered worden. De persoon gaf aan mogelijk verdrongen te zijn als een omstander niet ingegrepen had.

De andere zwemmer, een getrainde atleet, kon de zwaan van zich afhouden door op de rug liggend naar het beest te trappen. De incidenten vonden op verschillende locaties verspreid over de plas van Het Rutbeek plaats.

Op 25 juni 2021 is het verhaal van en van de incidenten van een zwemmer met de Knobbelzwaan gepubliceerd in een landelijk dagblad.¹⁵

¹⁵ <https://www.ad.nl/binnenland/zwemmer-gerrit-jan-worstelt-minutenlang-met-zwaan-een-kind-had-dit-niet-overleefd~a6d73581/>

De knobbelzwanen kunnen in gevecht met zwemmers ook gewond raken.

A1.5 Wettelijk belang van de handeling

De voorgenomen handeling is volgens de aanvraag nodig in het wettelijk belang van:

- de openbare veiligheid (= zwemveiligheid);¹⁶
- ter bescherming van fauna;¹⁷

A1.6 Verzoek tot ontheffing en motivatie

Gezien de ernst van de verwondingen, het aantal mensen met verwondingen en de machteloze situatie waarin zwemmers op de recreatieplas zich bevinden als ze door een mannelijke Knobbelzwaan aangevallen worden, en het toekomstig risico bij aanvallen op kinderen, is met spoed ingrijpen noodzakelijk. De onderzochte alternatieve maatregelen bleken niet afdoende. Het vangen en verplaatsen van de zwanenfamilie is de enige geschikte alternatieve maatregel. Omdat de zwanenfamilie op grote afstand vrijgelaten wordt, de pullen gedurende enkele maanden niet kunnen vliegen, en beide ouderdieren een jaar lang bij de pullen blijven, is het risico dat de zwanen meteen (of gedurende dit zwemseizoen) naar de zwemplas terugkeren uitgesloten.

U vraagt ontheffing aan voor knobbelzwanen, van het verbod om deze opzettelijk te vangen^{18 19} deze onder zich te hebben of te vervoeren.²⁰

U wilt daarbij gebruik maken van de middelen en/of methoden zoals:

- Vangen: vangkooi,^{21 22} vangnetten en vangkraal;²³
- Vangen: vangen door middel van bijeendrijven in combinatie met een van bovenstaande vangmiddelen;²⁴
- Uitzetten.²⁵

Voor het vangen van watervogels waaronder knobbelzwanen zijn vangkooien, vangnetten en vangkralen gebruikelijke middelen.²⁶ Zonder deze middelen is het niet mogelijk de zwanen op een diervriendelijke wijze te vangen.

Het uitzetten gebeurt op dezelfde dag als het vangen. Dit om de stress van de dieren te minimaliseren. Het uitzetten van de zwanenfamilie gebeurt op een locatie waarvan een ecooloog aangewezen heeft dat deze ecologisch geschikt is voor knobbelzwanen. De uitzetlocatie gebeurt niet in het territorium van een andere knobbelzwaan.

De knobbelzwanen worden in het natuurgebied De Wieden vrijgelaten. Hiervoor is toestemming verkregen van de terreinbeheerder Natuurmonumenten. Een ecooloog van Natuurmonumenten heeft tevens beoordeeld dat de alternatieve locatie geschikt is voor het uitzetten van de zwanenfamilie. Op deze locatie leveren de knobbelzwanen geen gevaar op voor zwemmers.

A1.7 Periode

De ontheffing wordt aangevraagd voor vrijdag 2 juli 2021.

¹⁶ Art. 3.3 lid 4b. sub 1° Wnb

¹⁷ Art. 3.3 lid 4b. sub 4° Wnb

¹⁸ Art. 3.1, eerste lid

¹⁹ Art. 3.10, eerste lid, sub a

²⁰ Art. 3.2, zesde lid

²¹ Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 1e Bnb

²² Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 1e Bnb

²³ Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 1f Bnb

²⁴ Op basis van art. 3.3 lid 5a Wnb in samenhang met art. 3.9 lid 2b Bnb

²⁵ Op basis van art. 3.34 lid 3 Wnb

²⁶ <https://dukefaunabeheer.nl/ganzen/> <http://www.eznc.org/CMS/Handling/show.do?ctx=25145,78126>

A1.8 Onderliggende documenten

Voor de beoordeling van de aanvraag zijn de volgende documenten toegezonden:

- Ontheffingaanvraag, 5 juli 2021.

A1.9 Aanvullende gegevens

Er zijn geen aanvullende gegevens gevraagd.

A2 Bevoegdheid

A2.1 Gedeputeerde Staten van Overijssel bevoegd

De aangevraagde handeling vindt plaats op het grondgebied van Overijssel. De handeling valt niet onder de uitzonderingen van de bevoegdheid, zoals weergegeven in het Besluit natuurbescherming²⁷. Daarom zijn Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel bevoegd tot het nemen van besluiten op basis van de Wnb (art. 1.3, eerste lid).

Als de activiteiten ook gevolgen heeft voor populaties van soorten op het grondgebied van de aangrenzende provincie (Wnb, art. 1.3, derde lid) stemmen wij ons besluit af met gedeputeerde staten van die provincie.

A3 Procedure

De procedure voor het verlenen van de ontheffing is uitgevoerd in overeenstemming met hoofdstuk 5 van de Wnb. Daarbij zijn de relevante artikelen van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

A3.1 Overeenstemming andere provincie

De aangevraagde activiteiten vinden plaats op ons grondgebied. De effecten van het project op beschermde soorten zijn beperkt tot ons grondgebied. Overeenstemming met een andere provincie is niet nodig.

A4 Toetsingskader soorten

Een ontheffing kan worden verleend als aan verschillende kaders is voldaan. In deze paragraaf beschrijven we kort aan welke kaders wordt getoetst.

A4.1 Wettelijke regels

Een verzoek tot ontheffing wordt beoordeeld op basis van de regels, zoals deze zijn opgenomen in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1, 3.2, 3.3 en 3.4 van de Wet natuurbescherming. Bij ons oordeel houden we tevens rekening met het derde lid van artikel 1.10 Wnb.

Ook het Besluit natuurbescherming²⁸ is voor de toetsing relevant.

B TOETSING

B1 Inhoudelijke beoordeling

B1.1 Uitgangspunten aanvraag

U vraagt een ontheffing aan voor het vangen van een familie knobbelswanen op het recreatieterrein 'Het Rutbeek' en het uitzetten op een ecologisch geschikte alternatieve locatie.

²⁷ Besluit natuurbescherming, art. 1.3, eerste lid

²⁸ Art. 3.9 Besluit natuurbescherming

Het eerste doel van de ontheffing is de zwemveiligheid (openbare veiligheid) te garanderen op de recreatieplas op recreatieterrein Het Rutbeek, door het voorkomen van aanvallen van knobbelzwanen op recreatieve zwemmers die letselschade of verdrinking tot gevolg kunnen hebben. Het tweede doel van de ontheffing is de bescherming van de knobbelzwanen, die in gevecht met zwemmers gewond kunnen raken. Door het uitzetten van de knobbelzwanen op een locatie waar niet gezwommen wordt, behoren confrontaties met zwemmers tot het verleden.

B1.2 Toetsing voorkomen van ontstaan (dreigende) schade

De handelingen –het vangen en uitzetten– wordt aangevraagd vanwege het wettelijk belang: de openbare veiligheid en dan specifiek de zwemveiligheid.

Uit de voorbeelden in paragraaf A1.4 blijkt dat drie personen letselschade overgehouden hebben aan de confrontatie met de agressieve knobbelzwaan. Een persoon gaf aan mogelijk verdrongen te zijn als een omstander niet ingegrepen had. Het betrof in dit geval volwassen personen die aan het zwemmen waren en geen vaste grond meer onder de voeten hadden.

Het is aannemelijk te veronderstellen dat zwemmende kinderen minder weerbaar zijn in open water tegen aanvallen van een Knobbelzwaan dan volwassenen. Het is aannemelijk dat in de toekomst kans op verdrinking ontstaat bij kinderen indien zij aangevallen worden door een volwassen mannelijke Knobbelzwaan. Uit de wetenschappelijke literatuur blijkt dat knobbelzwanen een wezenlijke bedreiging voor mensen vormen, vooral voor kinderen.²⁹

Op dit moment geldt voor de waterplas van Het Rutbeek een negatief zwemadvies vanwege meerdere ernstige verwondingen bij volwassen zwemmers, en de blijvende dreiging van letselschade door de Knobbelzwaan.

Conclusie:

Uit bovenstaande blijkt dat de openbare veiligheid, in dit geval de zwemveiligheid, in gevaar is.

B1.3 Toetsing treffen van preventieve maatregelen

Onder preventieve middelen (dwz. andere bevredigende middelen) waarvan de Wet stelt dat deze eerst voldoende uitgenut moeten zijn, voordat verjaagd, gevangen of gedood mag worden, verstaan wij de middelen/methoden om te voorkomen dat de knobbelzwanen op de zwemplas Het Rutbeek in contact kunnen komen met recreatieve zwemmers.

Zoneren dmv. afschermen

Het blijkt dat de knobbelzwaan de gehele zwemplas als territorium heeft, en hij soms al vliegend zwemmende mensen aanvalt. De recreatieplas in zones opdelen, en bepaalde delen af te schermen is daardoor zinloos.

Zwemverbod

Uit sociale en economische overwegingen is het onwenselijk de gehele zwemplas gedurende de drukste maanden van het jaar af te sluiten voor recreanten. De recreatieplas is specifiek ingericht om recreanten te ontvangen die zich met watersporten bezig houden. De plas is niet ingericht als natuurterrein, en is ook niet aangewezen als NNN-gebied of als Natura 2000-gebied.

Verjagen

Omdat de jongen nog niet vliegvlug zijn, en de waterplas niet aangesloten is op ander voor zwanen geschikt open water, is het niet mogelijk de knobbelzwanen van de plas te verjagen.

Conclusie:

Er zijn geen 'andere bevredigende oplossingen' om het probleem op te lossen. Vangen en verplaatsen van de knobbelzwanen blijft daarom als enige oplossing over voor het probleem van de agressieve zwanen.

B1.4 Toetsing gunstige staat van instandhouding

²⁹ Johnsgard P., *Swans: Their Biology and Natural History*, 2016 blz. 28

De Knobbelzwaan is geen soort die op de Rode Lijst staat. Door het vangen van de zwanenfamilie en het tegelijk weer vrijlaten op een alternatieve voor knobbelzwanen ecologisch geschikte locatie, leiden de maatregelen niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.

B1.5 Toetsing gebruikte middelen en methoden

Het bijeenrijven van knobbelzwanen in een vangkooi om ze vervolgens met een vangnet te vangen is een veel beproefde wijze van vangen van grote watervogels. Door de rustige beheerste wijze van vangen van de gehele familie hebben de knobbelzwanen de minste stress. De knobbelzwanen worden op dezelfde dag vrijgelaten op een ecologisch verantwoorde locatie waar voldoende rust en voedsel is (grote waterpartij in het Natura 2000-gebied De Wieden, zoals aangewezen door de ecooloog van Natuurmonumenten).

Omdat de zwanenfamilie op grote afstand vrijgelaten wordt, de pullen gedurende enkele maanden niet kunnen vliegen, en beide ouderdieren een jaar lang bij de pullen blijven, is het risico dat de zwanen meteen (of gedurende dit zwemseizoen) naar de zwemplas terugkeren uitgesloten. Voor volgend jaar en de jaren daarna kan het recreatiegebied het Rutbeek preventieve maatregelen treffen om het recreatiepark onaantrekkelijk te maken voor knobbelzwanen.

Conclusie

De gebruikte middelen zijn functioneel en proportioneel voor het doel dat ze dienen.

B1.6 Toetsing aan wettelijk belang

Wij zijn van oordeel dat het wettelijk belang, zoals weergegeven in de aanvraag, voldoende is aangetoond. Het betreft de volgende belangen voor een ontheffing: ³⁰

- de openbare veiligheid (= zwemveiligheid);³¹
- ter bescherming van fauna;³²

B1.7 Eindconclusie toetsing

De gevraagde ontheffing van de verbodsbepalingen voor de Knobbelzwaan kan op basis van de wettelijke en beleidsmatige regels worden verleend. De gunstige staat van instandhouding van de betrokken soort wordt niet aangetast. Er is tevens geen andere bevredigende oplossing voor handen. Er is een wettelijk belang aanwezig om de negatieve effecten op de betrokken soorten te rechtvaardigen.

B1.8 Zorgplicht blijft altijd gelden

Ongeacht wat in het besluit is weergegeven geldt altijd de zorgplicht, zoals deze is weergegeven in de Wnb³³. De zorgplicht geldt voor alle in het wild levende dieren, planten en hun directe leefomgeving. Ook dient eenieder bij het gebruik van middelen voor het vangen en doden van dieren te voorkomen dat het dier onnodig lijdt³⁴.

C Slotconclusie

Er zijn geen belemmeringen om de aangevraagde ontheffing voor de Knobbelzwaan te verlenen. Aan de ontheffing zijn voorwaarden verbonden.

³⁰ Op grond van artikel 3.18 eerste lid en artikel 3.10 tweede lid in samenwerking met artikel 3.8 vijfde lid sub b1°, b.2° en b.3° Wnb. En op grond van artikel 3.10 tweede lid sub d

³¹ Art. 3.3 lid 4b. sub 1° Wnb

³² Art. 3.3 lid 4b. sub 4° Wnb

³³ Art. 1.11, eerste en tweede lid

³⁴ Art. 3.24, eerste lid